

Начало > Съдебни процедури > Граждански дела > Съдът на коя държава е компетентен?

Съдът на коя държава е компетентен?

Унгария

1 До кой съд трябва да се подаде исковата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

Съгласно Закона за организацията и управлението на съдилищата в Унгария има само един вид специализирани съдилища: административните и трудови съдилища, които разглеждат трудовоправни и административноправни въпроси. Въпроси, които не са от трудовоправно и административноправно естество, се разглеждат от обикновените съдилища

Освен ако в закона не е предвидено друго, решение по административен спор се постановява в рамките на административно производство.

Административният спор се отнася до законосъобразността на действието или бездействието на административен орган, като целта или последиците от такъв спор са да се промени правното положение на субект, управляван или засегнат от административното право. Спорове, свързани с правоотношения в областта на обществените услуги и с административни договори, също са административни спорове.

Решение по административно дело се постановява на първа инстанция от административен и трудов съд или — в определени от закона случаи — от общ съд (*törvényszék*) или от Върховния съд на Унгария (*Kúria*).

Компетентността на административните и трудови съдилища обхваща административни производства и други съдебни производства по административни дела, които по закон не са от компетентността на общите съдилища или на Върховния съд на Унгария.

Освен ако в закона не е предвидено друго, общите съдилища са компетентни по дела, свързани с административните дейности на независими регулаторни органи, автономни държавни административни органи и правителствени служби по закона за централните държавни административни органи, железопътната администрация, органът за въздухоплаване и Унгарската национална банка, с изключение на дела, свързани с правоотношения в областта на обществените услуги.

Общите съдилища се произнасят в производства за определяне на административни органи, в съдебни производства, свързани с упражняването на правото на събрания, по искове, свързани с достъп до класифицирани данни, и при правни спорове, касаещи законоустановени професионални органи.

Върховният съд на Унгария е компетентен по производства за оценка на конфликт между указ на местното управление и друго законодателство, процедури относно неспазването от страна на местното управление на задължението му да законодателства и производствата за установяване на процесуални средства за постановяване на решение по конституционна жалба.

Искове, предявени по трудовото законодателство включват искове, произтичащи от правоотношения, установени съгласно Закона относно Кодекса на труда, заетост в публичния сектор, служебни правоотношения, с изключение на предвиденото в закона, участие в публични схеми за заетост, трудови договори, сключени по Закона за спорта, договори за стажуване, сключени в рамките на професионално обучение, договори за студентски стаж по Закона за националното висше образование, трудови правоотношения, установени със социални кооперации или кооперации за заетост от членовете на такива кооперации, и искове, предявени за изпълнение на други искове по трудово законодателство, както е посочено в Закона относно Кодекса на труда. Иск, предявен по трудовото законодателство, продължава да се разглежда като такъв дори при промяна на която и да е от страните поради назначаване, поемане на дълг, поемане на функциите на работодателя от друг субект или при промяна на работодателя. Ако служител е предявил иск за парично вземане срещу работодател, който е обявен в несъстоятелност, като този иск произтича от вземане съгласно трудовото законодателство и е свързан с активи, които са част от масата на несъстоятелността, и ако искът е оспорен от управител на несъстоятелността, служителят може да предяви срещу работодателя иск по трудовото законодателство след започването на производството по несъстоятелност.

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исковата молба?

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Съгласно Закона за организацията и управлението на съдилищата първоинституционални съдебни решения се постановяват от окръжни (*járásbíróság*) и общи съдилища. Общите съдилища постановяват решения като първа инстанция по дела, които по закон не са от компетентността на окръжните съдилища. Окръжните съдилища са компетентни по отношение на:

а) искове, свързани с имуществени права, при които стойността на имуществото не надхвърля 30 млн. HUF или не е възможно цената на иска да се определи въз основа на имуществено право, с изключение на

аа) искове, свързани с авторско право, сродни права и права върху индустриална собственост,

аб) искове, предявени за изплащане на обезщетения за вреди, свързани с упражняването на официална власт, и решения за възстановяване на първоначално правно положение,

ав) искове, предявени на основание обществен интерес,

аг) искове, свързани със създаването и законната дейност на юридическо лице,

ад) спорове между юридически лица и техните настоящия или бивши членове, както и спорове между настоящи или бивши членове, произтичащи от техните членски отношения,

б) искове, свързани с личния статут,

в) действия по принудително изпълнение.

Общите съдилища постановяват решения не само като първа инстанция, но и като въззивна инстанция, главно по отношение на жалби срещу решения, постановени от окръжни съдилища и административни и трудови съдилища.

Регионалните апелативни съдилища (*ítélőtábla*) се произнасят по молби за правни средства за защита срещу решения на общите съдилища и разглеждат дела, които са от тяхната компетентност.

Върховният съд на Унгария е *Kúria*. В посочените в законодателството случаи той се произнася по молби за правни средства за защита срещу решения на общите съдилища и регионалните апелативни съдилища, постановява решения по молби за съдебен контрол, постановяват решения

по конфликти между укази на местното управление и друго законодателство и отменя такива укази, когато това е необходимо, установява неспазване от страна на органите на местното управление на законоустановеното им задължение да законодателстват и разглежда други дела, които са от неговата компетентност.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Съдът, който е компетентен по местопребиваването на ответника, е компетентен по всички дела, по които не е установена изключителна компетентност на друг съд.

Ако ответникът няма местопребиваване в Унгария, компетентността се урежда от мястото му на престой в Унгария. Ако мястото на престой на ответника е неизвестно или се намира в чужбина, ще бъде взето предвид неговото последно местопребиваване в Унгария. Ако то не може да бъде установено или ако ответникът не е имал такова, компетентността ще бъде установена въз основа на местопребиваването на ищеца в Унгария или, ако това не е възможно, въз основа на мястото на престой на последния в Унгария. Ако ищецът не е физическо лице, компетентността ще бъде определена в съответствие с неговото седалище в Унгария.

Ако местоработата и местопребиваването на ответника не се намират на едно и същ място, по искане на ответника, представено най-късно като част от неговата писмена защита, съдът ще прехвърли делото за разглеждане и за постановяване на решение към съда с компетентност по местоработата на ответника.

Ако искът е предявен срещу лице, което не е физическо лице, общата компетентност се определя не само въз основа на седалището на това лице, но и от мястото на дейност на органа или организационната единица, която е оправомощена да го представлява и да действа в рамките на правния спор. В случай на съмнение се приема, че седалището се намира там, където е мястото на стопанска дейност. Ако седалището на нефизическо лице се намира в Будапеща, но неговата дейност се упражнява на територията на окръг Пеща, делото се гледа от съда, който е компетентен по отношение на окръг Пеща.

Ако нефизическо лице няма седалище в Унгария, компетентността по отношение на исокове, предявени от унгарски ишец, които не е физическо лице, ще бъде определена според седалището или мястото на дейност на ищеца. Ако ишеца е унгарско физическо лице, компетентността ще бъде установена или по местопребиваването на ищеца, или, ако това не е възможно, по неговото място на престой.

2.2.2 Изключения от основните правила

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

При липсата на съд с изключителната компетентност ишецът може да избере да предяви иск пред съд, различен от този, който разполага с обща компетентност по отношение на ответника. По-специално иск за налагане на определено по закон задължение за издръжка може да бъде предявен пред съда, който е компетентен по местопребиваване на ищеца; иск, свързан със собственост или притежание на недвижимо имущество или с вещното право върху недвижимо имущество, може да бъде предявен пред съда с компетентност по местонахождението на недвижимото имущество; иск за изпълнение на договорно вземане може да бъде предявен пред съда, който е компетентен на мястото, където е сключена сделката или където услугата е трябвало да бъде предоставена; иск за принудително изпълнение на договорно вземане на потребител срещу предприятие може да бъде предявен пред съда, който е компетентен по местопребиваване на ишеца в Унгария, или, ако това не е възможно, по неговото място на престой в Унгария; и иск по отношение на извъндоговорна отговорност може да бъде предявен пред съда, който е компетентен за географското местоположение, където вредата е причинена или е настъпила.

Ако няма съд с изключителна компетентност по имуществен спор, е компетентен съдът, в чийто съдебен район ответникът пребивава за предвидим период от време (като напр. служител или студент). Определянето на компетентност на тези основания не се прилага за ответници, които не са процесуално дееспособни.

Имуществен иск срещу чуждестранно лице, което не е физическо лице, също може да бъде предявен пред съда, компетентен по местопребиваване на лицето, на което е възложено да управлява делата на чуждестранното нефизическо лице. Съдът, компетентен по отношение на седалището на унгарски клон или търговска агенция на чуждестранно нефизическо лице, е компетентен и по такива имуществени спорове.

Съединени исокове могат да бъде предявени срещу второстепенен длъжник и главен длъжник пред съда, който е компетентен на каквото и да е основание да разгледа иска срещу главния длъжник.

Компетентен по иск, предявен във връзка с поставяне под настойничество, също е съдът, в чийто съдебен район ответникът е настанен в социален дом или получава болнична помощ за дълъг период от време, или в който обичайно пребивава.

По брачни въпроси е компетентен съдът по последното общо обичайно местопребиваване на съпрузите.

Исокове, предявени за установяване на произход, уреждане на упражняването на родителските права, настаняването на дете при трета страна, прекратяването на родителски права, прекратяването на осиновяването или уреждане на издръжката на малолетно или непълнолетно дете, също могат да бъдат предявени в съда, който е компетентен по местопребиваването или мястото на престой на въпросното малолетно или непълнолетно дете.

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

Когато законодателството предвижда, че определен съд има изключителна компетентност по делото. Това се прилага например в случаите по-долу.

Освен ако не е предвидено друго в закон, обвързващ правен акт на Европейския съюз или международна конвенция, съдът по местопребиваването на ответника в Унгария разполага с изключителна компетентност по отношение на исокове, предявени от предприятие срещу потребител за принудително изпълнение на вземане, произтичащо от договорно отношение. Ако ответникът няма местопребиваване в Унгария, изключителната компетентност се определя от мястото на престой на ответника в Унгария. Ако мястото на престой на ответника е неизвестно или се намира в чужбина, референтният критерий ще бъде неговото последно местопребиваване в Унгария. Ако то не може да бъде определено, компетентността трябва да бъде установена съгласно общите правила.

Ако увредено лице може съгласно законова разпоредба, свързана с договори за застраховка за отговорност, да претендира за обезщетение за вреди или възстановяване от трета страна, различна от лицето, причинило вредата, искът, предявен срещу третата страна, е от изключителната компетентност на съда по местопребиваване на ишеца в Унгария, освен ако не е предвидено друго в закон, обвързващ правен акт на Европейския съюз или международна конвенция. Ако ишецът няма местопребиваване в Унгария, с изключителна компетентност е съдът по мястото на престой на ишеца в Унгария. Ако ишецът не е физическо лице, съдът с изключителна компетентност ще бъде определен в съответствие с неговото седалище в Унгария. Ако ишецът няма местопребиваване, място на престой или седалище в Унгария, компетентността ще бъде определена съгласно общите правила.

Иск, предявен за прекратяване или ограничаване на принудително изпълнение, е от изключителната компетентност на окръжния съд, който е разпоредил принудителното изпълнение. Ако принудителното изпълнение не е разпоредено от окръжен съд, компетентността е на окръжния съд по местопребиваване на длъжника.

Иск за връщането на неправомерно взети с изпълнителен лист вещи (за освобождаване на незаконно иззето имущество) е от изключителната компетентност на окръжния съд, в чийто съдебен район е наложен запорът.

Иск за разрешение за участие в изпълнително производство е от изключителната компетентност на съда, който е отхвърлил искането на залогодателя в съдебното изпълнително производство.

Иск, предявен за промяна на решение на служител на орган на местно управление, свързано с права на собственост, е от изключителната компетентност на съда по седалището на служителя на органа за местно управление, който взема решение относно правата на собственост.

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

При имуществени спорове, освен ако в закона не е предвидено друго, страните могат да изберат кой съд да бъде компетентен да разгледа текущ или всеки бъдещ спор, който може да възникне от определено правоотношение. Споразумението за избор на съд може да бъде изготвено в писмен вид, устно с писмено потвърждение, във форма, която е в съзвучие с търговските практики, установени между страните, или в случай на международна търговия — във форма, която е в съзвучие с обичайните търговски практики, които са известни или би следвало да са известни на страните и които са общоизвестни и се използват редовно в съответната сфера от страни, които сключват споразумение от този характер.

В случаите, когато в законодателството се предвижда изключителна компетентност на определен съд, не е възможно за компетентен да бъде избран друг съд. Освен ако в закона не е предвидено друго или не е договорено друго между страните, с изключителна компетентност е избраният съд. Споразумение за избор на съд се прилага за правоприменици. Изборът на компетентност не може да е такъв, че да възпрепятства потребителите да изискват договорни вземания срещу предприятие пред съда по местопребиваване на потребителя в Унгария или, ако това не е възможно, мястото на престой на потребителя в Унгария.

При имуществени спорове страните не могат да избират компетентен за решаване на техните правни спорове или всички бъдещи спорове, произтичащи от конкретно правоотношение, да бъде общият съд на Будапеща-град или общият съд за предградията на Будапеща в случаите, когато са компетентни общите съдилища, или централният окръжен съд на Пеща в случаите, когато са компетентни окръжните съдилища.

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Административните и трудови съдилища са единствените специализирани съдилища в Унгария.

Искове, предявени по трудовото законодателство, се уреждат основно от общите правила за компетентността, описани в точка 2.2.1. Служител, който предявява иск, може да избира между съда с обща компетентност по отношение на ответника и административния и трудов съд с компетентност по отношение на местопребиваването на самия служител или, ако това не е възможно, мястото на престой в Унгария, или административния и трудов съд с компетентност по местоработата на служителя или по мястото, на което той работи за продължителен период от време. Ако съвместен иск или иск е от компетентността на съд, който е компетентен да разглежда искове, предявени по трудовото законодателство, макар друг съвместен иск или иск да е от компетентността на окръжен или общ съд, искът ще е от компетентността на трудовия съд, при условие че законодателството позволява обединяването на страните или обединяването на исковете.

Административни искове трябва да бъдат предявени пред съда, в чийто съдебен район се извършва административната дейност, предмет на спора, освен ако в закона е установено, че изключителната компетентност е на друг съд. Ако оспорван административен акт е бил изпълнен в производствата на повече от една инстанция, делото е от териториалната компетентност на съда на мястото, на което административния акт е изпълнен на първа инстанция.

В случай на свързани с недвижими имоти права, задължения и правоотношения мястото на изпълнение на административната дейност е мястото, където се намира недвижимото имущество. В случай на уведомяване за или разрешаване на дейност това е мястото, където дейността се упражнява или е предвидено да се упражнява. С изключение на горепосочените два случая, мястото на изпълнение на административната дейност на регионален държавен административен орган с национална компетентност е местопребиваването или мястото на престой на ищеца или — по отношение на юридически лица и субекти без правосубектност — седалището на субекта, или, ако това не е възможно, седалището на административния орган. Окръг Пеща е мястото на извършване на административни дейности, провеждани в седалището на орган на държавната администрация със седалище в Будапеща, но чиято юрисдикция обхваща предимно окръг Пеща или част от него. В случаите на бездействие мястото на извършване на административната дейност е седалището на административния орган, с изключение на първите три случая, посочени по-горе.

Някои административни и трудови съдилища имат териториална компетентност за определен регион. Това са административният и трудов съд на Будапеща, административният и трудов съд за предградията на Будапеща, административният и трудовия съд в Дебрецен, административният и трудов съд в Гьор, административният и трудов съд в Мишколц, административният и трудов съд на Печ, административният и трудов съд на Сегед, административният и трудов съд на Веспрем.

Компетентен по искове, свързани със социална сигурност, осигурителни плащания или обезщетения в областта на закрилата на детето и обезщетения или подкрепа, предоставяни от държавната служба по заетостта, е административният и трудов съд с компетентност по местопребиваването на ищецът или, ако ищецът е юридическо лице или субект без правосубектност — по седалището на ищеца, или, ако това не е възможно — седалището на административния орган.

Искове, свързани с административни договори, трябва да се предявяват пред общия съд, в чийто съдебен район е сключен договорът. Съдът, който е компетентен да разгледа на каквото и да е основание иска срещу главния длъжник, ще бъде компетентен по отношение на иска срещу второстепенния длъжник.

Ако административната дейност е била извършена в чужбина, делото ще бъде от изключителната компетентност на административния и трудов съд на Будапеща-град.

Освен ако в закона не е предвидено друго, страните по административен договор могат да приемат индивидуално договорена клауза за избор на съд, с която избират компетентен по всички бъдещи правни спорове, възникващи между тях във връзка с административен договор, да бъде административният и трудов съд с териториална компетентност за конкретен регион. Освен ако в закона не е предвидено друго или не е договорено от страните, избраният съд ще има изключителна компетентност за всички действия, свързани с административния договор. Споразумението за избор на съд ще се прилага и за правоприменици.

В случаите, когато в законодателството се предвижда изключителна компетентност на определен съд, не е възможно за компетентен да бъде избран друг съд.

Страните не могат да определят компетентен за техните бъдещи спорове, произтичащи от административния договор, да бъде административният и трудов съд в Будапеща-град.

Исковете, свързани с правоотношения в областта на обществените услуги, трябва да се предявят пред съда с териториална компетентност за мястото, където е извършена работата. Ако ищецът е физическо лице, искът може да бъде предявен пред съда, който е компетентен по местопребиваването на ищеца.

Общият съд на Будапеща-град е с изключителна компетентност за жалби срещу решенията на административните и трудови съдилища и за действия, които са от компетентността на общите съдилища.

Последна актуализация: 18/03/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.